

Asia: VN/13239/2025

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

OTT, Senior Fellow Timo Viherkenttä, Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu (lausunto julkaistavaksi)

Luonnoksessa esitetään ennen kaikkea perintö- ja lahjaverotusta kevennettäväksi muutamilla yksittäisillä muutoksilla. Voitaneen arvioida, että taustalla on vaikuttanut vilkas keskustelu, jossa on vaadittu perintö- ja lahjaverotuksen poistamista kokonaan. Esitettävät muutokset alentaisivat veron tuottoa ilmeisesti vajaalla kymmenellä prosentilla.

Vaikka perintö- ja lahjaverotusta ei ole läheskään kaikissa maissa, se on Suomessa fiskaalisesti merkittävä ja perusteltu osa verojärjestelmää. On silti paikallaan, että veron tasoa ja rakennetta arvioidaan kriittisesti ja sikäli kuin verotuksen tason ei nähdä olevan joiltakin osin kohdallaan, lainsäädäntöä tarkistetaan.

Luonnos näyttää lähes kaikin osin säännösteknisesti yksinkertaiselta ja selkeältä, joten arviointi kohdistuu lähinnä muutosten tarkoituksenmukaisuuteen.

Fiskaalisesti selvästi merkittävin muutos on veroasteikon alarajan nostaminen 50 prosentilla 20 000 eurosta 30 000:een. Vaikka verotusta on viime vuosikymmeninä ajoittain kevennetty, nyt alaraja on ollut ennallaan jo jonkin aikaa. Muutoksesta voidaankin osittain puhua inflaatiokorjauksena, joskin se on toteutunutta inflaatiota selvähkösti suurempi.

Monessa maassa verotettavien perintöjen alaraja on huomattavasti korkeampi. Suomen alaraja näkyy keskustelussa usein sellaisenaan, mutta pitää muistaa lesken ja alaikäisten lasten vähennykset, jotka nostavat tosiasiallista alarajaa olennaisesti suuressa määrässä tapauksia. Olen myös havainnut, että nyt jotkut kuvittelevat alarajan nostamisen vaikuttavan vain 20 000 – 30 000 euron suuruisiin perintöihin ja testamentteihin, vaikka nosto tietysti keventää kaikkien verolle menevien saantojen verotusta. Saajakohtaisesti vaikutus on suurin II veroluokassa, jossa verotus on ankarampaa kuin lähisukulaisilla.

Suurten perintöjen verotuksen tasoon muutoksen vaikutus on prosentuaalisesti hyvin pieni. Näissä tilanteissa verotuksen rajat liittyvät erityisesti maastamuuton houkuttavuuteen. Anekdotaisen tiedon perusteella perintöverotus on voinut vaikuttaa joissakin tapauksissa maastalähtöön. Perintöverotuksessa tämän houkutuksen olennainen vähentäminen vaatisi hyvin radikaaleja veronalennuksia. Toinen vaihtoehto olisi lähestyä maastamuuttoproblematiikkaa arvonnousuverolla.

Joka tapauksessa pidän pienten perintöjen jättämistä verotuksen ulkopuolelle yleisesti hyvänä ja rajan nostaminen on tähän luonnollinen keino. Myös muuten muutos hienosäätää verotuksen tasoa oikeasuhtaisella tavalla.

Lahjojen vapaamäärän nostaminen niin ikään 50 prosentilla 7 500 euroon on niin ikään luontevaa. Tätä tukee osaltaan sekin, että pienehköihin lahjoihin liittyy monenlaista käytännön problematiikkaa kuten ilmoitusaktiivisuuden puutteellisuus sekä eri muodoissa annettavat taloudelliset edut, joista osa on lahjaverotuksen piirissä ja osa ei.

Myös koti-irtaimiston euromäärän nostaminen on perusteltu paljolti käytännön syistä. Mitään luonnollista euromäärää tälle rajalle ei ole ja luonnoksen mukainen määrä on yksi mahdollinen. Tässä on poikettu ylöspäin 50 prosentin periaatteesta, mutta yhtä hyvin raja voisi korkeampikin, vaikkapa 10 000 euroa.

Periaatteellisesti mielenkiintoinen, vaikkakin kokonaismerkitykseltään melko vähäinen luonnoksen kohdista on alaikäisten sukupolvenvaihdossaantoja koskeva muutos. Tilanteissa, joissa perillinen ei alaikäisyytensä vuoksi voi jatkaa yhtiön toimintaa hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana, jatkamiseksi katsottaisiin myös se, että alaikäisen perillisen edunvalvoja jatkaa osakeyhtiössä harjoitettua yritystoimintaa. Monet ovat pitäneet KHO:n päätöksin tarkentunutta nykyistä oikeustilaa, jonka mukaan alaikäistä ei ole voitu osakeyhtiöissä pitää jatkajana, liian tiukkana. Onkin varmaan tilanteita, joissa tämä vaikeuttaa sukupolvenvaihdosten edullista toteuttamista.

En silti pidä muutosta ilmeisen perusteltuna. Vaikka nykytilassa voidaan nähdä jyrkkiä rajanvetoja ja kohtuuttomilta näyttäviä eroja toisiaan lähellä olevien tilanteiden kesken, myös suunniteltuun muutokseen liittyy omituisia piirteitä. Lähellä täysi-ikää olevien yhteydessä yritystoiminnan jatkaminen voi olla aidosti jo näköpiirissä ja jollakin tavoin jo meneilläänkin, mutta vaikkapa 2-vuotiaan perillisen tapauksessa ajatus on kovin etäinen. Osanneeko 2-vuotias edes muodostaa vielä sujuvasti lausetta ”Aion isona yrittäjäksi.” Se, että tällaisen lapsen edunvalvoja nimitetään yhtiön

hallitukseen, on lievästi ilmaistuna keinotekoinen tapa siihen, että pikkulapsen ajatellaan jatkavan yritystoimintaa.

Edunvalvoja-asiaan liittyy muitakin kysymyksiä. Ainakin perusteluissa voisi sanoa täysin selvästi sen perustavan asian, tarkoitetaanko edunvalvojalla sekä viranomaisen tai tuomioistuimen määräämää edunvalvojaa että lapsen huoltajaa. Jos tarkoitetaan myös huoltajaa, tämä on usein muutenkin perheyhtiön hallituksessa. Olisiko tällaisella huoltajalla hallituksessa kaksi hattua, joista toisella hän jatkaisi perillisen yritystoimintaa? Ihmeemmästä sukupolvenvaihdoista ei oikein näyttäisi olevan kysymys.

Eräänlainen ”pakko” nimittää verosyistä hallitukseen alaikäisen edunvalvoja ehkä huomattavan pitkäksi ajaksi ei myöskään ole sopusoinnussa hyvän hallituksen muodostamista koskevien nykyaikaisten periaatteiden kanssa.

Jos muutos tehdään, pidän perusteltuna sen rajaamista osakeyhtiöihin, vaikka samat edut eivät kaikin osin koskisi muita yritysmuotoja. Tämä olisi johdonmukaista, koska nykyisten rajoitteiden taustasy on nimenomaan osakeyhtiösäätelyssä eikä muissa yritysmuodoissa ole käsitykseni mukaan samanlaisia kategorisia rajoitteita alaikäisen toiminnalle. On niin ikään perusteltua, ettei muutos koskisi lahjoja.

Luonnoksen perustelujen mukaan perillisellä tarkoitettaisiin perintöveron verovelvollista, joka lakimääräisen perimyksen nojalla perii perinnönjättäjän. Huojennuksen on tarkoitettu soveltuvan näissä tapauksissa myös testamenttisaantoihin. Pykälässä tästä rajauksesta lakimääräisiin perillisiin ei mainita erikseen, vaan ilmeisesti ajatellaan sen sisältyvän käsitteeseen ”perillinen”. Myöskään testamenttisaantojen sisältyminen uuden säätelyn piiriin ei ehkä tule pykälätekstistä täysin selväksi. Säännöksen muotoilua voitaisiin näiltä osin vielä harkita. Aivan selviä perusteita ei ole sille, miksi laajennus ollaan rajaamassa lakimääräisiin perillisiin. Pidän silti ymmärrettävänä, että huojennuksen soveltamisalaa laajennettaessa ollaan mieluummin varovaisia siinä, halutaanko uutta etua laajentaa keille tahansa alaikäisille suuntautuviissa testamenttiperusteisissa omistajanvaihdostilanteissa.

Luonnoksessa on arvioitu sukupolvenvaihdosmuutoksia laajasti myös perustuslain, ennen muuta yhdenvertaisuuden ja syrjinnän näkökulmasta. Luonnoksessa katsotaan, että muutokset eivät olisi perustuslain vastaisia, mutta pidetään suotavana esityksen saattamista perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Mielestäni esityksen vieminen perustuslakivaliokuntaan ei ole kannatettavaa. Tämä johtuu kahdesta syystä. Ensinnäkin sellaisenaan asia on kokonaismerkitykseltään vähäinen, koska se koskee vain harvoja tilanteita. Toinen syy liittyy siihen, että perustuslakivaliokunta ei ole arvioinut sukupolvenvaihdossäännösten perustuslainmukaisuutta ylipäänsä, vaan käsitykseni mukaan jopa kahdesti lainmuutoshankkeet on keskeytetty kalkkiviivoilla perustuslakiarviointiin liittyvän epävarmuuden vuoksi. Jos nyt esillä oleva asia viedään perustuslakivaliokuntaan, valiokunta voi

herkästi ottaa varsinaisen kysymyksen sivussa kantaa koko sukupolvenvaihdossääntelyyn. Vaikka sellainen voisi olla jossain tilanteessa paikallaan, en pidä lainkaan hyvänä sitä, että tämä tapahtuisi yhtä pientä detaljia koskevan esityksen sivutuotteena ”valiokunta on noin muutoin sitä mieltä, että” -tyyliin.

Luonnoksessa esitetään myös alennettavaksi maksamatta olevalle perintöverolle suoritettavaa viivästyskorkoa 1,5 prosenttiyksiköllä. Tätä voidaan lähtökohtaisesti pitää suhteellisen mielekkäänä tapana lieventää yhtä perintöverotuksen ongelmaa, saantoihin joissakin tapauksissa liittyvää likviditeettirajoitetta. Osittain käsitys välittömän maksamisen mahdottomuudesta juontaa kylläkin menneiltä ajoilta, jolloin ihmisten lainansaanti vaati nöyristelyä pankinjohtajan edessä. Edelleen voi silti olla tilanteita, joissa esimerkiksi vakuuksien riittämättömyyden vuoksi pankkilainaa ei ole veron maksamiseen saatavissa. En pidä hyvänä sitä, jos viivästyskorko painetaan niin alas, että veroa ei kannata maksaa ajoissa ja valtio muodostuu laajasti edullisimmaksi luotonantajaksi. Kaavailtu taso näyttäisi olevan tässä suhteessa juuri ja juuri kuivilla, mutta enempää ei alentamisen varaa oikein olisi.

Likviditeettirajoite ei tosiasiassa juuri koske kaikenlaista saantoja, kuten pankkitalletuksia tai pörssiosakkeita. Näiltäkin osin matalahko korko saattaa houkutella optimistista perinnönsaajaa jatkamaan osakeomistamista ja ehkä myös kaupankäyntiä valtion edullisella lainalla. Tämä ei varsinaisesti kuulu valtion tehtäviin, mutta ehkä kyseessä lienee merkitykseltään suhteellisen rajallinen lieveilmiö.

OTT Timo Viherkenttä

Senior Fellow, vero-oikeuden dosentti

Timo Viherkenttä